

សិលាចារឹកប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅ (K.1417)

បុរាណណាដ្ឋានប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅ មានទីតាំងស្ថិតនៅលើភ្នំស្រះខ្មៅ ភូមិអូរកោះគគីរ ឃុំជ្រាប់ ស្រុកសន្ទុក ខេត្តកំពង់ធំ ដែលមានចម្ងាយត្រឹមតែប្រមាណ ៥គ.ម. ប៉ែកឦសានទីប្រជុំជន ឃុំកោះ។ ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅបានបាក់បែកស្ទើរទាំងស្រុងអស់ទៅហើយ នៅសល់តែទួលគរដោយពុំទុកឥដ្ឋជាច្រើន ហើយអ្នកស្រុកបានរៀបជាសាឡាមួយនៅពីលើទួល ប្រាសាទបាត់ទៅហើយ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី នៅទីនេះគេបានប្រទះឃើញវត្ថុសិល្បៈបុរាណធ្វើ អំពីថ្មភក់ជាច្រើន រួមជាមួយថ្មគោលចារឹកមួយផ្ទាំងផងដែរ ដែលគេបានចុះបញ្ជីលេខ K.1417 ហើយសព្វថ្ងៃគោលចារឹកនេះកំពុងរក្សាទុកនៅសារមន្ទីរខេត្តកំពង់ធំ។ តើសិលាចារឹកប្រាសាទ ភ្នំស្រះខ្មៅ មានខ្លឹមសារ និងអត្ថន័យយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ?

ថ្មគោលចារឹកនេះ មានចារឹកអក្សរនៅលើជ្រុងចំនួន ៣ (ខាងមុខ ១ជ្រុង និងសងខាងចំនួន ២ ជ្រុង)។ គួរបាត់អារម្មណ៍នោះ អក្សរចារឹកទាំងបីជ្រុងនេះ មានកាលប្បវត្តិមិនដូចគ្នាទេ ពោល គឺ ជ្រុងទី១ និងទី២ ចារឹកជាភាសាសំស្ក្រឹតនៅរវាងចុងស.វ.ទី៧ ក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទស្រីជយវម៌្មទី១ (គ.ស.៦៥៧ - ៦៨១) រីឯជ្រុងទី៣ ចារឹកជាភាសាខ្មែរនៅសម័យអង្គរ ដោយមានបញ្ជាក់កាលបរិច្ឆេទ ក្នុងឆ្នាំមហាសករាជ ៨៤៥ (ត្រូវនឹងគ.ស.៩២៣) ពោល គឺត្រូវនឹងរជ្ជកាលព្រះបាទស្រីរាជេន្ទ្រវរ្ម័នទី២ (គ.ស.៩២១ - ៩៤៨) និងព្រះបាទស្រីជយវម៌្មទី២ (គ.ស.៩៤១ - ៩៤៩)។ សិលាចារឹកនេះ រាងជាសន្លឹកសីមា ធ្វើអំពីថ្មភក់ មានលម្អដោយក្បាច់នៅត្រង់ផ្នែកខាងលើ ប៉ុន្តែអក្សរបានបែក រលុបបាក់អស់ជាច្រើនកន្លែង ធ្វើឱ្យសេចក្តីរបស់សិលាចារឹកមិនពេញលេញចំពោះការបកប្រែ ទាំងស្រុងនោះឡើយ តែយើងនៅអាចយល់សេចក្តីបាន។ ជ្រុងទី១ មានអក្សរចារឹកចំនួន ១៣ បន្ទាត់, ជ្រុងទី២ មានចំនួន ២១ បន្ទាត់ និងជ្រុងទី៣ មានចំនួន ២៣ បន្ទាត់។

ទោះបីសិលាចារឹកនេះមិនពេញលេញក៏ដោយ ប៉ុន្តែសេចក្តី អថន័យ និងអថរូប គឺសរសេរ បានត្រឹមត្រូវតាមក្បួនអល្ល័ការសាស្ត្រល្អណាស់។ តាមសេចក្តីដែលបានពណ៌នា យើងអាចដឹងថា ប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅ ជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយជំនឿនិកាយវិស្ណុ (និកាយព្រះវិស្ណុ) ព្រោះផ្នែកដំបូង របស់សិលាចារឹកបានរៀបរាប់ និងនមស្ការដល់ព្រះវិស្ណុ ជាទេពចម្បងក្នុងចំណោមទេពត្រីមូតិក្នុង សាសនាហិណ្ឌូ។ ក្នុងសិលាចារឹកនេះ ក៏បានពណ៌នាអំពីព្រះអច្យុត ត្រិវិក្រម ដែលសុទ្ធសឹងជា អវតារ និងជាព្រះនាម ក្នុងចំណោមព្រះនាមរបស់ព្រះវិស្ណុទាំង ១០០០ ព្រះនាម។ គួរកត់សម្គាល់ នោះ ម្ចាស់សិលាចារឹកនេះ គឺពិតជាមានចំណេះដឹងយ៉ាងជ្រៅជ្រះក្នុងសាសនាហិណ្ឌូ ជាពិសេស

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង់

អត្ថបទ៖ សិលាចារឹកប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅ (K.1417)

គឺក្នុងនិកាយវិស្ណុ (និកាយព្រះវិស្ណុ) ដោយអ្នកនិពន្ធបានធ្វើបទនមស្ការដល់ព្រះវិស្ណុ និងបង្ហាញព្រះកិត្តិគុណរបស់ព្រះអច្យុត ដែលព្រះហស្តកាន់កងចក្រ និងបានឈានបីជំហាន និងយកឈ្នះលើអសុររាជ ពលី ហើយបានប្រៀបធៀបបង្ហាញគុណសម្បត្តិរបស់ព្រះបាទស្រីជយវម៌្មទី១ ដូចទៅនឹងព្រះវិស្ណុ។

អត្ថន័យជារួមនៃសិលាចារឹកជ្រុងទី១ គឺស្លោកទី១ និងទី២ ពណ៌នាអំពីពាក្យនមស្ការដល់ព្រះវិស្ណុ។ ស្លោកទី៣ ដល់ទី៦ ពណ៌នាអំពីគុណសម្បត្តិ ការធ្វើសង្គ្រាមកម្ចាត់សត្រូវក្នុងសមរភូមិកំពូលមេដឹកនាំ ស្រោចស្រង់ប្រទេស របស់ព្រះបាទស្រីជយវម៌្មទី១។ ស្លោកទី៧ ដល់ទី៩ ពណ៌នាអំពីមន្ត្រីក្នុងរាជ្យព្រះបាទស្រីជយវម៌្មទី១ មាននាមថា “ស្រីសត្យាស្រយ” ដែលលោកជាមន្ត្រីស្មោះត្រង់ជាអ្នកប្រាជ្ញខាងហោរាសាស្ត្រ និងជាអ្នកកសាងប្រតិមាតម្កល់ទុកនៅក្នុងរាជបុរី។ ស្លោកទី១០ ដល់ទី១២ ពណ៌នាអំពីតង្វាយរបស់មន្ត្រី រួមមាន មាស ប្រាក់ ដី វាលស្រែ ជាកម្មសិទ្ធិរបស់ទេវស្ថានដែលមិនអាចមាននរណាមកបំពាន ឬកាន់កាប់ធ្វើជាប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនបាននោះឡើយ។

ចំណែក ខ្លឹមសារសិលាចារឹកជ្រុងទី២ ចារឹកជាភាសាសំស្ក្រឹត បែបពាក្យរាយ ពណ៌នាអំពីព្រះវិស្ណុ ព្រះបាទស្រីជយវម៌្មទី១ និងមន្ត្រីសត្យាស្រយ។ ដោយឡែក ជ្រុងទី៣ ពណ៌នាអំពីកាលបរិច្ឆេទនៃការកសាង (៨២៥ សក. ៧កើត ខែបុស្ស ថ្ងៃពុធ) និងគ្រឿងតង្វាយផ្សេងៗ។

អត្ថបទចារឹក

ជ្រុងទី១

១. សុប្រកយាត្រាជិម្ពៈ អប្បវត្តា	ឧប្បោទូតវ ..វិទ្ធិមោជិម្ពៈ ភូយទ្វោភូតយេ.....។
២. ចក្រេណាច្យុត ឥតិ យៈ រលីមន្ត្រាណេកមនា	ត្រិវិក្រមាត្រាណូសរេលលោកាណ្តៈ មនាគបិណយាតិវ..។
៣. ជិតតនោរូបកាមនោ គក្កិ.....មហី..យោ	មាណ្យតមោភូរិភូតិកាសូរីតៈ លោកស្សេតោ.....នៃក។
៤. និជ..វិតនិរហេក្ស តាក្សាស្រុតិ.....	សមុឡតាសិរណេជិយំសុរីន និហន្តុ.....ឥនរយ័រៈ។
៥.ក្ខត្វ កលិកាលិលុលិតា	ក្ខត្វាត្វាត្ថិយតាំបនាសមុបក្កុរតេ។
៦. អាយ័រាវត្តិវិទ្ធិត	ត្រាតវដ្ត្ត..

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង់

ပြည့်စုံအိမ်

- អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង៌

១៣. ...ស្បែររាជយ្យស្បមក្ខត្យោរាជ
១៤. ...ត្តាលាបកោ.....រុទាត្តាភិជន
១៥. ...បទន្យេតិណានយវីនយនា
១៦.នាក្សិណ្យាទិតុណាគណាស
១៧.បសមដ្ឋតសត្រិសត្យាត្រ
១៨. [ម]..មី អស្មិន កោត្តមត្រិបុ
១៩.ចា..រកមាជី តិវ្យកណាន
២០.យាវន្តោ ទេវីរីបុ.....
២១.តិវិចាទាភិវាជភិ.....

ជ្រុងទី៣

១. ៨៤៥គក សប្បមី កេត
២. បុម្យ រុទ្យាវ នុព្រះចាទក
៣. ម្រតេជី អញ ត្រិជ...
៤. ត បូណ៌.....
៥. អរី កាល បូរកម្រតេជី
៦. ជកតិ ត្រិបុម្ភាភ្នំជូ
៧. ន ថាសុល ម្វាយ ច្រាកិ
៨. តុល បិយ ប្រតិម្ពា ព្រះក
៩. ម្រតេជី អញ នាវាយន
១០. ព្រះតិវលីដ្ឋ តិ កំលុជ ក
១១. ម្រតេជី អញ អ្នា ត ស្ថា
១២. បនា ត ស្រុកិ វ្យ ព្រះក
១៣. ម្រតេជី អញ នាវាយន
១៤. តិ កំលុជ កម្រតេជី អញ
១៥. ត្រិកត្តិវម៌ ស្ថាបនា ត ស្រុ
១៦. កិ ចង្គ្គយ ស្រុកិ ជេជី វ្យ ជា ជូ
១៧. ល ត កម្រតេជី ជកត ត្រិបុណ្ណា

- ១៨. រីកក្ស័យ កល្យាណ
- ១៩. អមេ រដ្ឋា ប្លង់ ច្រាំ ស្ដោត ង
- ២០. ន ជ្យង់.....យោម
- ២១.មួយ កយ មួយ
- ២២.កំយាណ
- ២៣.

សេចក្តីប្រែ

ជ្រុងទី១

- ១. សូមឱ្យ (ព្រះអាទិទេព) ដែលមានពន្លឺរស្មីដ៏ត្រចះត្រចង់ បំផ្លាញចោលនូវរាល់សត្រូវដែលពោរពេញដោយអំនួត... ដើម្បីសេចក្តីចម្រើន និងការរួចផុតពីទុក្ខ (អបវគ្គ) របស់លោកទាំងពួង។
- ២. ព្រះអង្គ (ព្រះវិស្ណុ/អច្យុត) ដែលទ្រង់បានកាន់កងចក្រ ជាអ្នកដែលបានឈានព្រះបាទបីជំហាន (ត្រីវិក្រម) គ្របដណ្តប់លើលោកទាំងមូល... ទ្រង់បានបង្រួបបង្រួមស្តេចពលី (វលី) ដោយមិនបានបង្កឡើយ។
- ៣. ព្រះអង្គជាអ្នកឈ្នះលើរូបកាយ និងឈ្នះលើកាមតណ្ហា ជាបុគ្គលដែលគេគួរគោរពបំផុត និងមានតេជៈបារមីភ្លឺស្វាង..... ទ្រង់ជាម្ចាស់នៃលោក ដែលមានអំណាចលើផែនដី.....។
- ៤. ដោយមិនគិតពីជីវិតផ្ទាល់ខ្លួន លោកបានលើកដាវឡើងក្នុងសមរភូមិ ដើម្បីកម្ចាត់សត្រូវទាំងឡាយ... ប្រៀបដូចជាគ្រុឌ (តាក្ស្យ) ដែលបំផ្លាញពួកពស់... លោក គឺជាកំពូលនៃអ្នកដឹកនាំ។
- ៥. ... ក្រោយពីបានធ្វើឱ្យតំបន់ទាំងឡាយក្លាយជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួនហើយ លោកបានជួយស្រោចស្រង់ (ពិភពលោក) ដែលកំពុងរើរវាយដោយសារឥទ្ធិពលនៃយុគកាលដ៏អាក្រក់ (កលិយុគ)។
- ៦. ...នៅក្នុងដែនដីអាយ្យាវតី..... ព្រះបាទ ស្រីជយវម៌្ម (ទី១) ដែលជាកំពូលក្សត្រ បានទទួលរ៉ាប់រងលើការនៃដែនដីទាំងមូល។
- ៧. ... (លោក) ជាអ្នកបម្រើដែលដឹងគុណជានិច្ច ជាទីគោរពរាប់អាននៃពួកអ្នកប្រាជ្ញហោរាសាស្ត្រ (ជ្យោតិស) លោកបានទទួលនូវផលផ្ទៃផ្កាដែលប្រាថ្នាចង់បាន...។
- ៨. ព្រះបាទស្រីជយ (វម៌្ម)..... មន្ត្រីម្នាក់ឈ្មោះ ស្រីសត្យាស្រយ..... បានប្រតិស្ឋាន (រូបព្រះ) ចំពោះពួកទេវតា។
- ៩. ... (លោក) ដែលមានសេចក្តីស្មោះត្រង់ បានរៀបចំប្រតិស្ឋានទុកក្នុងបុរី...។

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង់

អត្ថបទ៖ សិលាចារឹកប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅ (K.1417)

១០. (លោកបានថ្វាយ) នូវវិមាន និងប្រាក់ ភូមិ វាលស្រែ និងហ្វូងសត្វពាហនៈ..... ដើម្បីឧទ្ទិស
នូវបុណ្យកុសលផលទានទាំងឡាយ។
១១. ក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទស្រីជ័យវរ្ម័ន (ទី១) ភ្នំរាប់ពាន់... សេចក្តីល្អ និងបុណ្យកុសលដែលបានធ្វើ
ហើយនេះ មិនត្រូវឱ្យអ្នកណាម្នាក់មករំលោភបំពាន ឬដណ្តើមយកទៅឡើយ។
១២. អ្វីៗទាំងអស់ដែលបានផ្តល់ឱ្យតាមរាជបញ្ជារបស់ព្រះនរោត្តម... ចំពោះពួកទេវតា... ត្រូវបាន
រៀបរាប់ទុកយ៉ាងលម្អិត...។
១៣. (រលុបបាត់)

ប្រទាន២

១. ព្រះអង្គ (ឬសេចក្តីចម្រើន) ដែលកើតចេញពីមហិទ្ធិបូជិតផ្ទាល់ខ្លួន ចូរមានជ័យជម្នះ!
២. ព្រះនាងកវានី... កើតឡើងពីក្នុងទឹក...
៣. ព្រះភរៈ (ព្រះសិវៈ)... ដែលគេយកឈ្នះមិនបាន...
៤. ...រូបព្រះបដិមា ស្រីបតិ (ប្តីរបស់ព្រះនាងស្រី = ព្រះវិស្ណុ)...
៥. ...ធ្លាប់មាននៅក្នុងពិធីបូជាភ្លើង...
៦. ការគ្រប់គ្រង... វិរបុរសនៅក្នុងដែនដី...
៧. ...ផ្តាឈូកនៃព្រះបាទនៃស្តេចទាំងឡាយ...
៨. ...ដែលកើតចេញពីផ្តាឈូក... នៃព្រះបាទ...
៩. ...ព្រាហ្មណ៍ (ទ្វិជៈ) ដែលមានត្រកូលដ៏ល្បីល្បាញ...
១០. ...ដែលកើតចេញពីវង្សក្សត្រដ៏ចម្បង...
១១. ...ដែលមានកិត្តិយសដ៏ស្អាតស្អំ កាយទៅសព្វទិសទី...
១២. ព្រះបាទ ស្រីជ័យវរ្ម័នទេវៈ បានឈ្នះ (លើសត្រូវ)...
១៣. ...ជាអ្នកបម្រើនៃរជ្ជកាលរបស់ព្រះអង្គ...
១៤. ...ដែលមានអម្បរត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់...
១៥. ...សេចក្តីសប្បុរស នយោបាយ វិន័យ និងការផ្តល់ឱ្យ...
១៦. ...ដែលប្រកបដោយគំនរនៃគុណសម្បត្តិ មានភាពរាក់ទាក់ជាដើម...
១៧. ...ត្រូវបានតុបតែងលម្អ លោក ស្រីសត្យាស្រយ...
១៨. ...នៅក្នុង (ទីក្រុង) គោត្តមស្រីបុរៈ នេះ...
១៩. ...ពួកទេវតាទាំងឡាយ...

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង់

អត្ថបទ៖ សិលាចារឹកប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅ (K.1417)

២០. ...ដរាបណាមានព្រះនាងទេវីជ័យស្រី...

២១. ...នៅក្បែរជើងភ្នំ...

ប្រទេស

(បន្ទាត់ទី១ ដល់ ២៣). មហាសករាជឆ្នាំ៨២៥ (គ.ស.៩២១) ពកើត ខែបុស្ស ថ្ងៃពុធ ព្រះបាទ កម្រតេងអញគ្រី.....ដែល..... អំពីកាលបុរាណ កម្រតេងជគតគ្រីបុរាណ បានជូនថាសម្បត្តិល ប្រាក់បីតុល ប្រតិស្ថានព្រះកម្រតេងអញនារាយណ៍ ព្រះសិវលិង្គ នៅក្នុងទេវស្ថាន។

កម្រតេងអញ មា ដែលបានស្ថាបនានៅស្រុកផ្លូវ (ទួល) ព្រះកម្រតេងអញនារាយណ៍ នៅក្នុងទេវស្ថាន កម្រតេងអញគ្រីគត្តិវម៌ បានស្ថាបនា (សង់) នៅស្រុកចង្អុយ ស្រុកជើងភ្នំ សម្រាប់ជាល្អូលដល់ ព្រះកម្រតេងជគតគ្រីបុរាណវិកក្ស ផ្តល់ឱ្យនូវកល្យាណ (តម្លា) អង្គរ ចំនួន ៥ ចុង ស្តោកទំន់..ជ្យង..យេវ..ចំនួនមួយកែ..។

សរុបជារួមមក សិលាចារឹកប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅ (K.1417) បានឆ្លុះបញ្ចាំងពីការវិវឌ្ឍផ្នែក អក្សរសាស្ត្រ ជំនឿសាសនា និងនយោបាយខ្មែរបុរាណ ដែលចងកាត់ចំនួន ២ សម័យកាលផ្សេងគ្នា។ ខ្លឹមសារដើម (ជ្រុងទី១ និងទី២) ជាភាសាសំស្ក្រឹតនាចុងសតវត្សរ៍ទី៧ បង្ហាញពីការគោរពបូជាព្រះវិស្ណុ (និកាយវៃស្តូវ) និងការលើកតម្កើងបុណ្យបារមីរបស់ព្រះបាទស្រីជយវម៌័្មទី១ ដោយប្រៀបប្រដូច ទៅនឹងតួអង្គព្រះវិស្ណុ ព្រមទាំងមានការកត់ត្រាពីការថ្វាយដីធ្លី ទ្រព្យសម្បត្តិ និងសត្វពាហនៈពី សំណាក់មន្ត្រីស្មោះត្រង់ឈ្មោះ ស្រីសត្យាស្រយ ដល់ទេវស្ថាន។ ចំណែកឯ ខ្លឹមសារជ្រុងទី៣ ជា ភាសាខ្មែរនាសម័យអង្គរ (គ.ស.៩២៣) បានបញ្ជាក់ពីការបន្តប្រើប្រាស់ទីតាំងសាសនានេះ ដោយ មានការប្រតិស្ថានប្រតិមាព្រះនារាយណ៍ និងព្រះសិវលិង្គ ព្រមទាំងការថ្វាយគ្រឿងតម្លាបន្ថែម។ ពោល ទោះបីជាប្រាសាទបានបាក់បែកទាំងស្រុងក៏ពិតមែនក្តី សិលាចារឹកនេះជាកត្តាសំខាន់យ៉ាង សំខាន់ក្នុងការសិក្សាល្បឿងយល់អំពីការផ្លាស់ប្តូររូបភាពសាសនា និងការគ្រប់គ្រងរដ្ឋតាំងពីសម័យ មុនអង្គររហូតដល់សម័យអង្គរ។

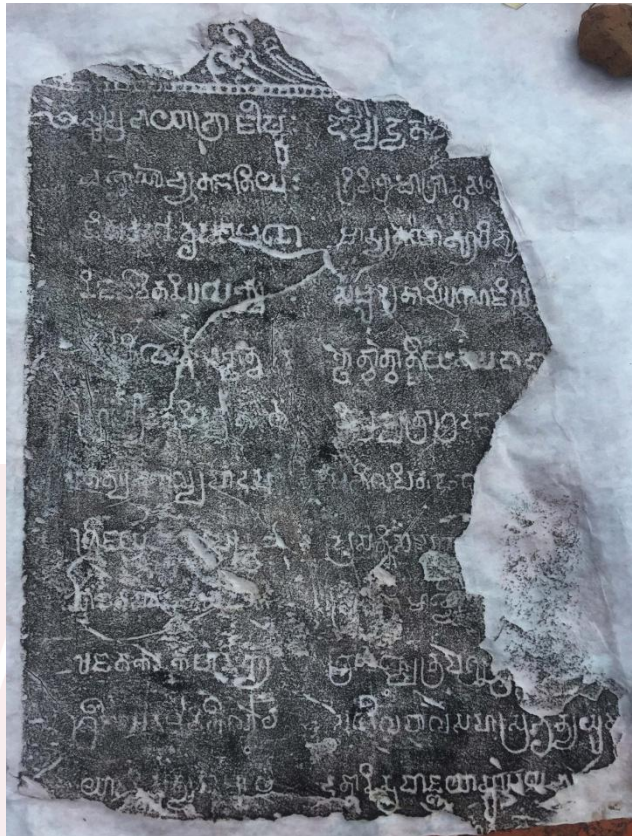

រូបលេខ១៖ ទិដ្ឋភាពប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅ ក្រោយពេលបាក់រលំ

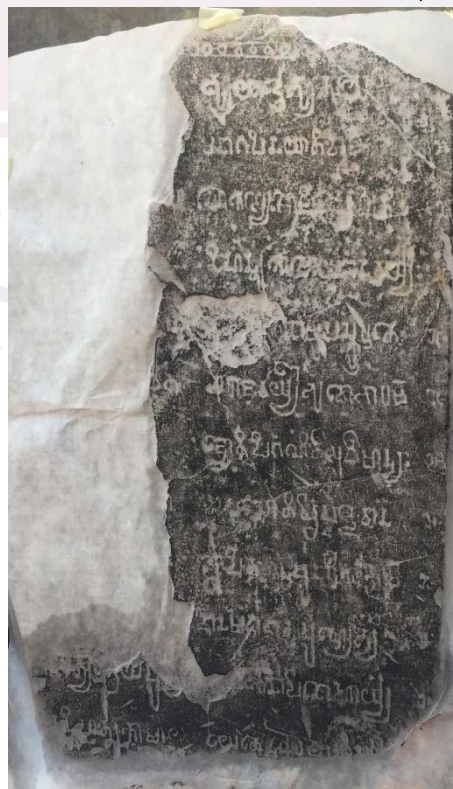

រូបលេខ២៖ សិលាចារឹកប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅ មុនពេលបញ្ជូនទៅកាន់សារមន្ទីរខេត្តកំពង់ធំ

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង់

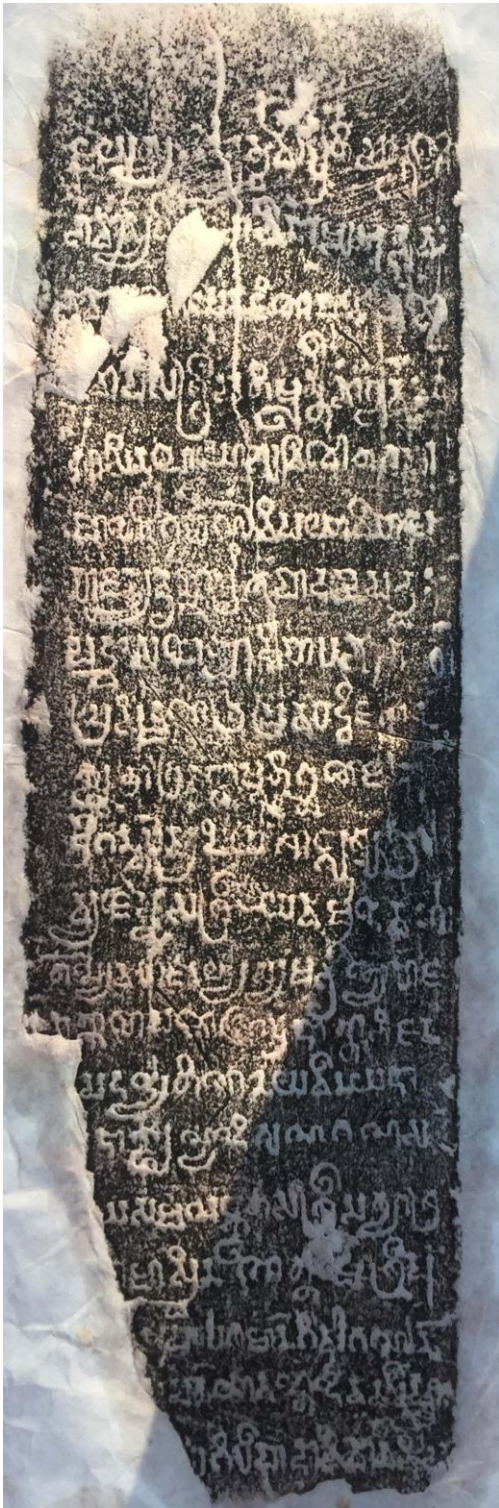

រូបលេខ៣៖ សំណៅផ្ចិតសិលាចារឹកប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅ ជ្រុងទី១ (ផ្ចិតដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា)

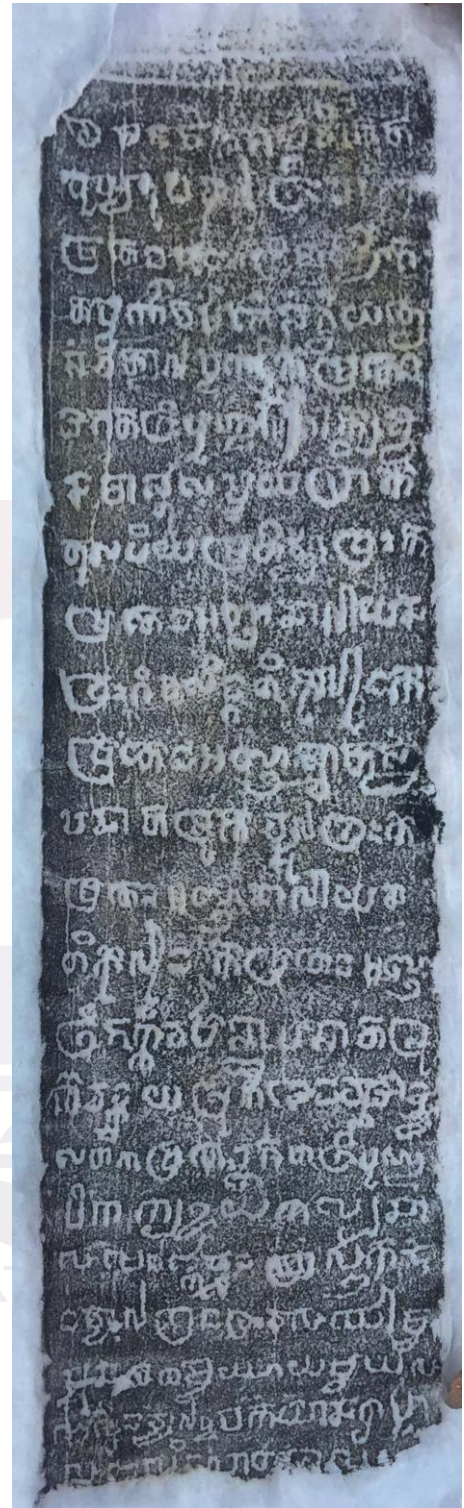

រូបលេខ៤៖ សំណៅផ្ចិតសិលាចារឹកប្រាសាទកំ

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង់

រូបលេខ៥៖ សំណៅផ្ចិតសិលាចារឹកប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅ
ជ្រុងទី២ (ផ្ចិតដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា)

រូបលេខ៦៖ សំណៅផ្ចិតសិលាចារឹក
ប្រាសាទភ្នំស្រះខ្មៅ ជ្រុងទី៣ (ផ្ចិតដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា)